

МІНІСТЕРСТВО ЕКОНОМІКИ ТА З ПИТАНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

УПРАВЛІННЯ СПІВРОБІТНИЦТВА З НАТО

**ГРОМАДСЬКІ ЧИТАННЯ З ПРОБЛЕМ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ
В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ**

Аналітичний матеріал¹

вересень - листопад, 2002 рік

¹ Укладач аналітичних матеріалів: Управління співробітництва з НАТО
Публікація видається в рамках проекту «Діалог для реформ»,
який підтримується Світовим банком. Сайт проекту: www.dialog.me.gov.ua

Початок співробітництва

Двосторонні стосунки Україна-ЄС були започатковані відразу після здобуття Україною незалежності: у грудні 1991 року Європейські Співтовариства, відзначивши демократичний характер Всеукраїнського референдуму, визнали незалежність та суверенітет нашої держави. Тоді вперше пролунав заклик ЄС до України підтримувати з державами-членами Європейських Співтовариств відкритий і конструктивний діалог, спрямований на забезпечення виконання всіх колишніх зобов'язань СРСР.

Позиція України щодо Європейського Союзу вперше на законодавчому рівні була сформульована в Основних напрямках зовнішньої політики України, що були схвалені Постановою Верховною Радою України 2 липня 1993 року.

Україна стала першою серед країн СНД, що уклала Угоду про партнерство і співробітництво з Європейським Союзом (УПС), де було визначено правовий механізм взаємодії між двома сторонами. Вона була підписана 14 червня 1994 року в Люксембурзі та 10 листопада 1994 року ратифікована Верховною Радою України. З 1 березня 1998 року, після ратифікації УПС всіма державами-членами ЄС, вона набрала чинності. Цей документ став каркасом для продовження і розширення політичного діалогу та економічного співробітництва Києва та Брюсселя, відкриваючи нові можливості для поступового наближення України до ЄС.

Під час майже трирічного розриву у часі між цими подіями стосунки між Україною та ЄС не були заморожені. Так, у 1994-1996 роках Європейським Союзом було ухвалено Спільну позицію щодо України (28 листопада 1994 р.) і План дій (6 грудня 1996 р.), в яких висловлювалася підтримка незалежності, територіальній цілісності, демократичним, політичним та економічним перетворенням в Україні та її інтеграції до світової економіки. У цих же документах акцентувалася увага на готовності розвивати і посилювати політичні та економічні відносини з Україною.

Перший саміт Україна-ЄС

У вересні 1997 року в м. Києві відбувся Перший Саміт Україна-ЄС, в ході якого було підтверджено європейський вибір України, обговорено наявні проблеми в договірно-правовій сфері, розглянуто шляхи економічного співробітництва.

Інституційна база співпраці

У 1998 році було сформовано інституційну базу співпраці. Так, Указом Президента України від 28 лютого 1998 року було створено Українську частину Ради та Українську частину Комітету з питань співробітництва між Україною та Європейським Союзом.

На першому засіданні Ради з питань співробітництва між Україною та ЄС, яке відбулося 8-9 червня 1998 року, Україна вперше офіційно заявила про прагнення набути статус асоційованого члена Європейського Союзу.

Перше засідання Комітету Україна-ЄС (5 листопада 1998 р., м. Брюссель) відкрило нову сторінку наших відносин, які переходять у стадію практичної імплементації положень УПС, стало наступним кроком в процесі зміцнення основи дійсно тісного партнерства з ЄС, реалізації наміру нашої держави щодо набуття асоційованого, а згодом і повного членства в Євросоюзі. На виконання Плану заходів за результатами засідання під загальною координацією Секретаріату Української частини Комітету розпочалася діяльність підкомітетів та робочих груп, в тому числі і на двосторонньому рівні.

Довідково: Комітет з питань співробітництва є для України та ЄС спільним органом, що координує практичну роботу та відслідковує реалізацію УПС. Організаційне забезпечення діяльності Української частини Комітету здійснює Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції України.

В рамках Комітету працюють чотири підкомітети, якими ведеться безпосередня робота по імплементації УПС з питань:

- (1) торгівлі та інвестицій;*
- (2) фінансів, економіки та статистики;*
- (3) енергетики, співробітництва в цивільному ядерному секторі, охорони навколишнього середовища, транспорту, телекомунікацій, науки та технологій, освіти та навчання;*
- (4) митниці, транскордонного співробітництва, боротьби з нелегальною міграцією, "відмиванням" грошей та наркобізнесом.*

Визначні кроки у стосунках між Україною та ЄС

Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу 1998 року

Ще однією історичною та надзвичайно важливою віхою у розвитку двосторонніх стосунків України з ЄС стало затвердження Указом Президента України від 11 червня 1998 року № 615 "Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу". Набуття Україною повноправного членства в Європейському Союзі було проголошено стратегічною метою, а отримання статусу асоційованого члена ЄС - головним зовнішньополітичним пріоритетом України у середньотерміновому вимірі.

Гельсінський Саміт

Визначною подією у розвитку двосторонніх стосунків між Україною та Європейським Союзом стало ухвалення на Гельсінському Саміті Євросоюзу у грудні 1999 року Спільної стратегії ЄС щодо України. У цьому документі Європейський Союз вперше визнав "європейські прагнення України" і привітав її "проєвропейський вибір". У ньому також було чітко визначено, що стратегічне партнерство між ЄС та Україною, яке базується на спільних цінностях та інтересах, є важливим фактором миру, стабільності та процвітання у Європі. У Спільній стратегії ЄС щодо України стверджується, що "свобода, незалежність і стабільність України належать до найбільших досягнень нової Європи". Україна має унікальну позицію в Європі, що робить її визначальним регіональним актором. ЄС привітало той факт, що нині Україна підтримує гарні відносини з усіма своїми сусідами та з часів отримання незалежності є джерелом регіональної стабільності попри всі свої внутрішні труднощі.

Програма інтеграції України до Європейського Союзу

З метою реалізації положень Стратегії інтеграції України до ЄС органами виконавчої влади було розроблено і Указом Президента України від 14 вересня 2000 року № 1072/2000 схвалено **Програму інтеграції України до Європейського Союзу.**

У Програмі охоплені практично всі сфери суспільного життя держави з метою досягнення критеріїв, визначених Радою ЄС в червні 1993 р. у м. Копенгагені. Механізм реалізації Програми визначено у Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу, який передбачає щорічне розроблення і виконання Плану дій по реалізації стратегічного курсу України на інтеграцію до ЄС. Базова система пріоритетів Програми дає змогу щороку визначати взаємоузгоджений комплекс конкретних заходів у рамках Плану дій, який є невід'ємною частиною Програми. Крім того організовано систематичний моніторинг виконання Плану дій.

Програма є відкритим для удосконалення документом. Завдяки річним Планам дій залишається можливість гнучкого реагування на нові обставини і виклики. Також залишається можливість оперативного планування та реалізації інших заходів, які не суперечать цілям Програми, але не передбачені щорічним Планом дій.

Комплекс заходів щодо реалізації пріоритетів Програми інтеграції України до ЄС за останній рік суттєво сприяв процесу наближення України до ЄС. Низку цих заходів у першу чергу спрямовано на: розвиток демократичних засад суспільства; економічний розвиток; інтеграцію України у транс'європейську інфраструктуру; захист природного навколишнього середовища;

міжрегіональне співробітництво; співробітництво з ЄС у сферах правосуддя та внутрішніх справ, зовнішніх зносин та безпеки.

Протягом минулого року Україна набула і продовжує набувати членства у цілому ряді міжнародних угруповань, уклала і продовжує укладати угоди з ЄС, державами-членами в окремих сферах співробітництва.

Розроблено та започатковано ряд важливих програмних документів, зокрема Програму розвитку внутрішнього ринку, Комплексну програму забезпечення реалізації стратегії подолання бідності та Державну програму зайнятості населення на 2002-2004 роки. У рамках розбудови демократичних засад місцевого самоврядування затверджено Програму державної підтримки розвитку місцевого самоврядування в Україні, прийняття якої одержало схвальну оцінку Конгресу місцевих і регіональних влад Європи.

Міжнародне співробітництво на регіональному рівні

Поглиблюється міжнародне співробітництво на регіональному рівні. Це стосується кроків Уряду, спрямованих на розвиток транскордонного співробітництва, охорону довкілля, реструктуризацію промислового виробництва та розвиток підприємницької діяльності, розширення інформаційного простору та обмін досвідом інтеграції сусідніх з Україною держав у світовий та європейський економічний простір. Такі заходи здійснюються як в рамках діяльності євро регіонів ("Буг", "Нижній Дунай", "Карпатський Євро регіон"), так і окремих програм та проектів (спільний європейський проект "INTERREG", програма розвитку малого бізнесу "TRANSFORM" тощо). Характерним для минулого року було зростання інвестиційної діяльності у регіонах. Так, Хмельницька область разом з Вінницькою, Волинською, Івано-Франківською, Миколаївською, Рівненською та Черкаською областями бере участь у програмі "Підтримка малого та середнього підприємництва", в рамках якої в області розроблено більше 100 місцевих інвестиційних програм та 150 інвестиційних проектів, понад 250 керівників місцевих органів влади та підприємств навчалися на курсах "Інвестиційний менеджмент у місцевому самоврядуванні". Особливо результативною у цьому напрямі є робота у прикордонних областях України, де найбільш успішно реалізуються проекти технічної допомоги ЄС в рамках програми Тасіс, в першу чергу ті, що спрямовані на розвиток транскордонного співробітництва та розбудову кордонів.

Крім євро регіонів значно активізувалась різностороння співпраця з європейськими країнами у східних та центральних областях України в рамках окремих міжнародних програм, угод і проектів. В основному вона спрямована на реструктуризацію, технічне переоснащення та покращання менеджменту промислових підприємств, збільшення конкурентоспроможності продукції та обсягу експортних поставок, створенню нових робочих місць.

Гармонізація національного законодавства до норм та стандартів ЄС

У рамках законотворчої роботи відповідно до пріоритетів Програми інтеграції України до ЄС триває робота з гармонізації національних стандартів та адаптації законодавства України до норм ЄС. Так, Верховною Радою України прийняті важливі для України кодекси: Бюджетний, Кримінальний, Митний, Земельний, Цивільний. Проект нового Цивільного процесуального кодексу України пройшов експертизу і схвалений Радою Європи. З червня 2002 року набув чинності Закон України "Про судоустрій України", яким запроваджено принципово нову для України і адаптовану до європейських норм систему судів. З метою створення ефективного конкурентного середовища повністю приведена у відповідність до європейських норм законодавча база конкурентної політики.

З метою консолідації діяльності законодавчої та виконавчої гілок влади удосконалення механізмів та інструментів інтеграції відбувається з урахуванням рекомендацій парламентських слухань з питань європейської інтеграції.

Планом роботи з адаптації законодавства України до законодавства ЄС передбачено удосконалення законодавства у сферах енергетики, оподаткування, торгівлі та послуг, охорони праці, якості та безпеки продукції, захисту прав споживачів, підприємницької, зовнішньоекономічної та банківської діяльності, регіональної політики та регіонального співробітництва тощо. Так, у рам-

ках реалізації Концепції державної регіональної політики передбачені і заходи щодо зміцнення організаційно-правових і фінансово-економічних основ місцевого самоврядування та імплементації у національне законодавство положень Європейської хартії місцевого самоврядування, що у свою чергу покращить умови для залучення інвестицій в Україну.

Активізувалась робота, спрямована на розширення публічного характеру державної політики європейської інтеграції та формування у громадському середовищі підтримки діяльності Президента України і Уряду у цьому напрямі.

Реалізації політики європейської інтеграції сприяє і робота щодо інституційного забезпечення процесу інтеграції в Україні, у рамках якої триває адміністративна реформа. За підтримки різних інституцій держав-членів ЄС реалізується широкомасштабна програма підготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів з питань єврознавства, європейського права, європейського ринку, спільної безпеки тощо.

Затверджений орієнтовний перелік нормативних актів ЄС, до яких має бути адаптоване українське законодавство протягом 2002 - 2004 років. Внесені зміни до Тимчасового регламенту Кабінету Міністрів України щодо забезпечення відповідності проектів нормативно-правових актів основним положенням законодавства ЄС.

Президентом України внесено на розгляд Верховної Ради України проект Закону України "Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу" як невідкладний.

Пріоритети імплементації Угоди про партнерство та співробітництво

Розвиток співробітництва з ЄС і, насамперед, з Європейською Комісією протягом останнього часу засвідчив близькість підходів сторін щодо пріоритетів у впровадженні УПС, спільного бачення механізму практичного впровадження домовленостей. На Четвертому засіданні Ради з питань співробітництва Україна - ЄС (26 червня 2001 року, м. Люксембург) сторони домовились про 6 пріоритетів у впровадженні УПС на 12 місяців та їх конкретне наповнення у таких сферах, як:

1. **Енергетика** (реформа енергетичного сектору, включаючи підвищення рівня готівкових платежів, завершення приватизації та реформи газового ринку; відновлювальна енергетика та енергоефективність; транспортування енергоресурсів, особливо транзит газу; ядерна безпека і пов'язані з цим питання, включаючи закриття ЧАЕС та допомогу ЄС та країн Великої сімки у цьому секторі).

2. **Торгівля** (пришвидшення переговорного процесу по вступу України до СОТ, включаючи впровадження міжнародних стандартів і технічного регулювання, посилення захисту прав інтелектуальної власності відповідно до правил УПС та СОТ; вирішення проблемних питань у торгівлі).

3. **Юстиція і внутрішні справи** (облаштування та менеджмент кордонів, включаючи розбудову прикордонної інфраструктури, питання міграції, судова реформа, боротьба з організованою злочинністю у всіх її формах, якнайшвидше завершення опрацювання графіку виконання Плану дій Україна-ЄС у сфері ЮВС).

4. **Наближення законодавства до норм і стандартів ЄС.**

5. **Охорона навколишнього середовища** (впровадження Кіотського протоколу).

6. **Співробітництво у транспортній сфері** (інтеграція української транспортної інфраструктури, зокрема портів до європейської транспортної мережі в рамках Пан'європейського транспортного коридору, Пан'європейського чорноморського простору (ПЕТРА та ТРАСЕКА).

Прогрес в реалізації зазначених пріоритетів має особливе значення для відносин Україна-ЄС, а також є свідченням того, що стосунки між сторонами вже набули прагматичного характеру та перейшли у більш практичну площину.

Стан реалізації пріоритетів УПС

11 березня 2002 року в Брюсселі відбулося П'яте засідання Ради з питань співробітництва, під час якого сторони обговорювали важливі питання співробітництва, зосереджуючись на

реалізації пріоритетів УПС, міжнародних питаннях, що становлять спільний інтерес, включаючи боротьбу з міжнародним тероризмом, та на визначенні нових пріоритетів імплементації УПС. Результати роботи П'ятого засідання Ради та окремих двосторонніх зустрічей Віце-прем'єр-міністра України, інших членів офіційної делегації з керівництвом ЄС дозволяють зробити висновок, що набутий сторонами певний досвід у формуванні відносин сприятиме налагодженню подальшого співробітництва на конкретних напрямках.

При обговоренні питання розширення ЄС та його можливих наслідків для України було визнано, що розширення відкриває нові можливості для співробітництва, та досягнуто домовленості продовжити діалог з метою вирішення можливих небажаних для України питань, пов'язаних із розширенням ЄС.

Сторони визнали прогрес, досягнутий у такій сфері співробітництва, як безпека і оборона, та погодилися і надалі розвивати діалог з цих питань.

Сторони підтримали подальше поглиблення співробітництва у рамках Плану дій ЄС в галузі юстиції та внутрішніх справ в Україні та підкреслили необхідність якнайшвидшої реалізації Плану-графіку імплементації положень Плану дій.

Продовжуючи діалог з питань візового режиму, європейській стороні було передано документ, в якому було викладено позицію України та конкретні кроки по лібералізації візового режиму з Європейським Союзом. Європейська делегація високо оцінила готовність України розпочати переговори щодо укладення угоди про реадмісію, проект якої також було представлено під час засідання.

Сторони погодилися розвивати співробітництво у сфері наближення законодавства України до норм та стандартів ЄС.

Було відзначено зростання двосторонньої торгівлі та покращання інвестиційного клімату в Україні. Особлива увага приділялася заходам стосовно пришвидшення переговорного процесу щодо вступу України до СОТ та вирішенню проблемних питань двосторонньої торгівлі.

Рада висловила задоволення активізацією діалогу в енергетичній сфері. Використання транзитного потенціалу України для забезпечення енергоносіями Європи було визначено спільним пріоритетом. Під час засідання особливу увагу було приділено подальшим спільним заходам у сфері ядерної безпеки, особливо аспектам, пов'язаним із закриттям Чорнобильської АЕС та захисту навколишнього середовища.

Також розглядалися питання імплементації положень Кіотського протоколу та співробітництва у напрямі захисту навколишнього середовища Дунаю та Чорного моря.

Сторони затвердили пріоритети з виконання УПС на наступний період, які включають:

- 1. енергетика;**
- 2. торгівля та інвестиції;**
- 3. юстиція та внутрішні справи;**
- 4. наближення законодавства України до законодавства ЄС;**
- 5. захист навколишнього середовища;**
- 6. транспорт;**
- 7. міжрегіональне та транскордонне співробітництво.**

Ступінь імплементації визначених на засіданні Ради пріоритетів матиме вирішальне значення в процесі реалізації євроінтеграційного курсу України.

Українська сторона висловила також пропозицію активізувати співробітництво у сфері культури та космосу, розширити деякі програми ЄС в Україні у галузі культури та освіти. Сторони відзначили важливість укладення Угоди про наукове і технологічне співробітництво між Україною та ЄС.

Засідання Ради підтвердило високий рівень взаєморозуміння між сторонами та стало вагомим внеском у розвиток стратегічного партнерства між Україною та ЄС.

18 червня 2002 року у ході Четвертого засідання Підкомітету з питань митниці, транскордонного співробітництва, боротьби з нелегальною міграцією, "відмиванням" грошей та наркобізнесом (Підкомітет № 4) Комітету Україна-ЄС затверджено План-графік імплементації положень Плану дій ЄС в галузі юстиції та внутрішніх справ в Україні.

Напрями подальшої співпраці

Найважливішим завданням у 2002 році є завершення двосторонніх переговорів щодо доступу до ринків товарів та послуг з країнами-членами Робочої групи з питань вступу України до СОТ, а також двостороннього переговорного процесу, та підготовка проекту Протоколу про вступ України до СОТ.

Одним з основних питань, яке постійно знаходиться у центрі уваги Уряду України, є вирішення проблем, що виникають у сфері доступу до ринку України, зокрема у сфері стандартизації та сертифікації, фармацевтичній галузі, галузі захисту рослин тощо.

У травні 2001 року прийнято три базових закони України у сфері стандартизації: "Про стандартизацію", "Про підтвердження відповідності", "Про акредитацію органів з оцінки відповідності". Створюється механізм реалізації цих законів, що дасть можливість іноземним фірмам працювати в Україні за європейськими загальноприйнятими умовами.

На розгляді Уряду знаходяться 11 технічних регламентів, які розроблено у відповідності до Європейських директив Нового підходу. З впровадженням в Україні технічних регламентів поступово буде здійснено перехід від Переліку продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації, до способів підтвердження відповідності, прийнятих в ЄС.

Продовжується перегляд Переліку товарів і послуг, що підлягають обов'язковій сертифікації. Проведено перший етап актуалізації цього Переліку, а саме, підготовлено його нову редакцію з усіма змінами та доповненнями, внесеними за період з 1996 по 2001 рік. Відповідно до Закону України "Про митний тариф України" ведеться робота щодо перегляду кодів ТН ЗЕД, під час якого буде проведено подальше скорочення Переліку.

Внесено зміни до Закону України "Про страхування", якими знято обмеження щодо частки іноземного капіталу у статутному фонді страхової компанії, створеної за участю іноземного засновника, а мінімальний розмір статутного фонду встановлено в сумі, однакової як для страхових компаній, що створені за участю резидентів, так і тих, що створені за участю іноземних юридичних осіб і іноземних громадян.

Згідно з оцінками європейських підприємців, кардинально поліпшилася ситуація у фармацевтичній галузі, спрощено порядок надходження на ринок України імпортованих лікарських засобів, що пройшли процедуру реєстрації і відповідають основним нормативним вимогам щодо контролю їх якості, ефективності та безпеки.

Для спрощення доступу на фармацевтичний ринок України створено єдину базу даних зареєстрованих в Україні лікарських засобів, інтегровану в систему митного оформлення вантажів Державної митної служби України.

Остаточні усі питання у фармацевтичній галузі будуть вирішені після прийняття Законів України "Про пестициди та агрохімікати", "Про захист рослин", "Про лікарські засоби", робота над якими проводиться спільно з представниками Європейської Бізнес Асоціації.

На сьогодні Україна має законодавчу базу, що в цілому забезпечує набуття, використання та захист прав на об'єкти інтелектуальної власності і відповідає міжнародним вимогам, встановленим міжнародними правовими актами. Правовідносини в сфері інтелектуальної власності регулюються окремими положеннями Конституції України, нормами цивільного, кримінального, митного, цивільного процесуального, господарського процесуального, адміністративно-процесуального кодексів та деяких законів. В Україні діють 10 спеціальних законів у сфері інтелектуальної власності та більше 80 підзаконних актів. Україна є учасницею 14 міжнародних угод у цій сфері. Прийнято ряд нормативних актів, як на рівні законів, так і актів Уряду, спрямованих на поліпшення охорони прав інтелектуальної власності, в першу чергу, відповідно до Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності СОТ (Угоди ТРІПС). Уряд України приділяє значну увагу забезпеченню невідворотності покарання за порушення законодавства в цій сфері, боро-

тьбі з незаконним виробленням, розповсюдженням та продажем об'єктів прав інтелектуальної власності. Таким чином, створено передумови для формування цивілізованого ринку об'єктів інтелектуальної власності, широкого використання в Україні сучасних технологій та інноваційного розвитку. Українська сторона розраховує, що це буде сприйнято іноземними інвесторами, як позитивний сигнал.

З метою урегулювання питання приведення режиму стимулювання виробництва автомобілів в Україні у відповідність до положень УПС та норм СОТ підготовлено проект Плану заходів з адаптації законодавства України щодо стимулювання виробництва автомобілів до положень УПС та норм СОТ.

Зазначеним проектом Плану заходів передбачено врегулювання до кінця 2002 року проблемних питань що стосуються встановлення дискримінаційних податкових пільг підприємствам по виробництву автомобілів.

Проект Плану заходів було передано на розгляд Європейської Комісії 20 червня 2002 року.

Під час Четвертого засідання Підкомітету з питань торгівлі та інвестицій Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС (17.07.2002 р., м. Київ) Європейська сторона фактично погодила зазначений План заходів, проте, остаточні висновки щодо прийнятності заходів, передбачених Планом, Європейська сторона зможе зробити лише після перегляду законопроектів, розроблення яких передбачається відповідними пунктами Плану заходів.

31.07.2002 р. Кабінет Міністрів України затвердив зазначений План заходів та доручив заінтересованим центральним органам виконавчої влади забезпечити його реалізацію.

Довідково:

Проектом Плану заходів передбачається скасування звільнень від сплати податку на землю, акцизного збору та ПДВ), яке стосуватиметься всіх виробників автомобілів без виключення, та підвищення ставки ввізного мита на імпортні автомобілі (на засіданні Митно-тарифної Ради 4 червня 2002 року вирішено підвищити ставку до 32% після проведення додаткових консультацій з Європейською Комісією).

Також, проектом Плану заходів передбачено, що всім виробникам автомобілів (включаючи виробників легкових, вантажних автомобілів та автобусів) на термін трьох років надаються наступні пільги:

- звільнення від сплати податку на прибуток;
- звільнення від сплати ввізного мита на обладнання, запчастини до нього, матеріали та комплектуючі для виробництва.

Умова щодо розміру інвестиції, визначена у Законі України "Про стимулювання виробництва автомобілів в Україні", скасовується. Замість цього критерієм надання пільг встановлюються наступні умови:

1. *Наявність у статуті підприємства запису про те, що, виготовлення автомобілів легкових, вантажних, автобусів, причепів є основним видом його діяльності. Наявність у зазначеного підприємства офіційно підтвердженого права на виробництво певної марки автомобілів на підставі зареєстрованого права власності на знак для товарів та послуг (торговельної марки) або на підставі чинного договору, що надає право на використання цього знака для товарів і послуг (торговельної марки) при виробництві автомобілів – відповідно до пункту 2 статті 1 Закону України "Про стимулювання виробництва автомобілів в Україні".*

2. *Наявність у підприємства, не пізніше третього року реалізації інвестиційної програми, міжнародного ідентифікаційного коду виробника дорожніх транспортних засобів (WMI), наданого у відповідності з вимогами ДСТУ 3525-97 (ISO 3779-96), який передбачає наявність зареєстрованих технічних умов.*

3. *Наявність у підприємства затвердженої інвестиційної програми – відповідно до пунктів 3-6 статті 1 Закону України "Про стимулювання виробництва автомобілів в Україні".*

Перелік підприємств, яким дозволено користуватися пільгами, затверджується Кабінетом Міністрів України. Підприємство включається в даний перелік за умови наявності інвестиційної програми підприємства - програми використання інвестицій (як внутрішніх так і зовнішніх) та інших коштів, залучених для її виконання.

Завдання на майбутнє

В процесі подальшої реалізації пріоритетів виконання Угоди про співробітництво між Україною та ЄС **потребують вирішення питання щодо:**

- приведення режиму стимулювання виробництва автомобілів в Україні у відповідність до положень УПС та норм СОТ;
- приведення регулювання імпорту та експорту сільськогосподарської продукції в Україні у відповідність до положень УПС та норм СОТ;
- приведення умов оподаткування акцизним збором окремих товарів (лікєро-горілчані вироби та транспортні засоби) в Україні у відповідність до положень УПС та норм СОТ;
- визнання за Україною статусу країни з ринковою економікою в контексті антидемпінгового законодавства ЄС;
- розповсюдження на Україну дії положень про “соціальні преференції” в рамках Генеральної Системи Преференцій ЄС;
- укладення Угоди між Україною та ЄС про торгівлю деякими видами сталеливарної продукції;
- підписання двостороннього протоколу з доступу до ринків товарів та послуг в рамках переговорного процесу з вступу України до СОТ;
- мінімізація небажаних наслідків розширення ЄС для України;
- надання Україні додаткової матеріальної та фінансової допомоги на облаштування державного кордону;
- активізації діалогу з ЄС стосовно візових питань з метою подальшого удосконалення міграційно-візової політики України у відповідності до європейських стандартів та лібералізації умов взаємних поїздок громадян;
- залучення іноземних інвесторів для приведення інфраструктури транспортного коридору № 5 у відповідність до міжнародних стандартів.

Розширення Європейського Союзу та наслідки для України

Україна вітає розширення Європейського Союзу, розглядаючи його як важливий чинник, що має стратегічне значення для майбутнього Європи і, водночас, об'єктивно веде до появи більш широких можливостей співробітництва між Україною та розширеним ЄС.

Одночасно розширення ЄС призведе до зміни характеру співробітництва України з нинішніми країнами-кандидатами, які стануть новими членами Союзу. З точки зору інтересів України, поряд з позитивами розширення існуватимуть і фактори небажаного впливу на такі сфери співробітництва, як торговельно-економічна, військово-технічна, транспортна, міграційна, гуманітарна. Ці наслідки пов'язані з розповсюдженням на нові країни-члени єдиних стандартів, регулятивних норм, правил і процедур Євросоюзу у згаданих сферах та відповідною зміною чинного регулятивного режиму у відносинах України з цими державами.

В цьому контексті українську сторону в першу чергу непокоять наступні питання:

- приєднання нових держав-членів ЄС до системи обмежень, що застосовуються ЄС проти України, зокрема, у сфері торгівлі сталеливарними виробами;
- приєднання нових держав-членів ЄС до системи антидемпінгових заходів чи спеціальних заходів ЄС проти експорту продукції з України (які вже діють на сьогоднішній момент чи можуть бути введені);

- скасування діючих угод про вільну торгівлю між Україною і деякими країнами-аплікантами після їх вступу до ЄС.
- введення країнами-аплікантами жорсткого візового режиму до громадян України, що призведе до ускладнення умов для контактів між представниками ділових кіл, а також вплине на розвиток культурного обміну та туризму.

Цілі та завдання нового етапу розвитку України, визначені у Посланні Президента України до Верховної Ради України “Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002-2011 роки”, на порядок складніші й масштабніші від тих, які вирішувалися в попередні роки.

Це має бути період **глибоких якісних перетворень** у всіх сферах суспільного життя – економічній, соціальній, політичній, духовній. Ключове завдання зовнішньоекономічної стратегії – забезпечення відповідно до світових стандартів та критеріїв оптимальних параметрів відкритості української економіки, дотримання яких сприятиме економічній безпеці держави, забезпечуватиме тісніше поєднання внутрішньої та зовнішньої економічної політики. Ця робота не повинна перешкоджати інтегруванню України у світовий економічний простір, поглибленню її співпраці з іншими державами.

Конкретизувати найважливіші завдання цього етапу можна таким чином:

<p>Створення передумов для набуття Україною повноправного членства в Європейському Союзі</p>	<p>Стрижнем стратегії економічного та соціального розвитку на найближчі десять років має стати створення реальних передумов вирішення основного геополітичного завдання нашої держави – вступу України до Європейського Союзу.</p> <p>Ми вже пройшли певну частину цього шляху. Послідовна робота виводить весь комплекс відносин Україна – ЄС у площину практичної реалізації завдань, пов’язаних із вступом нашої країни до Євросоюзу. На це мають бути спрямовані всі інституційні перетворення, політика економічних, соціальних та гуманітарних реформ. Йдеться про такий комплекс системних перетворень, який би дав можливість нашій державі до кінця 2007 року претендувати на набуття асоційованого статусу в ЄС, а до 2011 року – створити реальні (внутрішні) передумови для вступу України в ЄС.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • 2002 – 2003 рр. – набуття Україною членства в СОТ. Це слід розглядати як один з пріоритетів зовнішньоекономічної політики України, системний чинник розвитку національної економіки, підвищення її конкурентоспроможності, лібералізації зовнішньої торгівлі, створення сприятливого середовища для залучення іноземних інвестицій; • 2003 – 2004 рр. – проведення переговорного процесу та підписання Угоди про асоціацію України та ЄС. Зміна Угоди про партнерство та співробітництво на європейську Угоду про асоціацію України та ЄС визначатиме новий формат відносин, який відповідав би довгостроковим інтересам України, і наблизитиме її до кінцевої мети – утворення передумов набуття повноправного членства в Євросоюзі; • 2003 – 2004 рр. – проведення переговорного процесу щодо створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, яка б передбачала функціонування ринкових інститутів, гарантування правових норм у діловій сфері, стабільні та недискримінаційні правові рамки, чітко визначені права власності, застосування відповідних правил походження товарів, належну організацію прикордонної інфраструктури тощо; • 2002 – 2007 рр. – приведення законодавства України у відповідність до вимог законодавства ЄС у пріоритетних сферах; • 2004 – 2007 рр. – виконання процедур, необхідних для набуття чинності Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Отримавши такий асоційований статус, Україна зможе бути краще інформованою щодо внутрішніх перетворень у Євросоюзі, брати неформальну участь у переговорах стосовно різних питань загальноєвропейського масштабу і значення, отримати полегшений та в більших обсягах доступ до фінансових ресурсів ЄС; 	

<ul style="list-style-type: none"> • 2005 – 2007 рр. – проведення переговорного процесу та створення Митного союзу між Україною та ЄС, метою якого має стати поступове усунення митних, правових і технологічних перепон у цій сфері; • 2007 – 2011 рр. – повне виконання Угоди про асоціацію між Україною і ЄС та копенгагенських критеріїв членства в Євросоюзі; • 2011 р. – створення реальних передумов для вступу України до ЄС 	
<p>Забезпечення сталого економічного зростання</p>	<p>Реалізація завдань європейської інтеграції вирішальною мірою залежить від прогресу на головному напрямі – забезпечення сталого зростання та прискореного подолання на цій основі розриву в обсягах ВВП на душу населення між Україною та державами – членами ЄС. За останні роки цей розрив значно зріс і тепер він у кілька разів більший, ніж у Польщі, Чехії та Угорщині, які перебувають на порозі вступу до ЄС.</p> <p>У такій ситуації необхідно реалізувати стратегію випереджаючого розвитку, яка могла б забезпечити щорічні темпи зростання ВВП в Україні у півтора-два рази вищі, ніж загалом у країнах ЄС. Таке зростання має супроводжуватися глибокими якісними перетвореннями, реалізацією завдань сталого розвитку, що визначаються світовим співтовариством як стратегія існування у XXI столітті.</p>
<p>Утвердження інноваційної моделі розвитку</p>	<p>Україна зможе посісти належне місце в Європі і світі за умови опанування інноваційного шляху розвитку, підвалини якого мають бути закладені в процесі структурної перебудови економіки. Тільки таким чином можна змінити сировинний вектор розвитку економічних процесів, що стихійно формується нині.</p> <p>Відтак основою стратегічного курсу, його базовим принципом має стати реалізація державної політики, спрямованої на запровадження інноваційної моделі структурної перебудови та зростання економіки, утвердження України як високотехнологічної держави. Наявний інтелектуальний та науково-технічний потенціал дає підстави на це розраховувати. У поєднанні з завданнями європейської інтеграції така мета могла б лягти в основу не лише економічної стратегії держави, а й політичної консолідації нації.</p>
<p>Соціальна переорієнтація економічної політики</p>	<p>У соціальній сфері головним завданням має стати цілеспрямоване забезпечення надійних передумов реалізації прав та свобод громадян у всіх їх виявах, утвердження середнього класу – основи політичної стабільності та демократизації суспільства, значне обмеження загрозливої диференціації доходів населення та подолання бідності. Йдеться не лише про істотне посилення соціальної спрямованості курсу реформ, а й про її перетворення на важливий інструмент прискорення економічного зростання, зміцнення злагоди і порозуміння в суспільстві. Побудова в Україні соціально орієнтованої ринкової економіки європейського типу – визначальний чинник посилення суспільної привабливості реформ, забезпечення їм широкої громадської підтримки, утвердження сучасних європейських стандартів якості життя.</p>

Сучасні стан стосунків між Україною та ЄС: інтеграція, а не партнерство

4 липня 2002 року у м. Копенгаген відбувся **Шостий саміт Україна - ЄС** (Саміт). Під час Саміту було обговорено питання розвитку України та ЄС на сучасному етапі, міжнародні питання, а також прогрес, досягнутий у основних сферах співробітництва (торгівля та інвестиції, енергетика та охорона навколишнього середовища; транспорт, юстиція та внутрішні справи).

При обговоренні питань розширення ЄС Україна ініціювала проведення наступного року саміту міністрів закордонних справ країн-кандидатів із залученням ЄК з метою вирішення проблем, пов'язаних із розширенням ЄС та детального обговорення недопущення негативних наслідків розширення ЄС.

Саміт став першою в історії двосторонніх стосунків подією, де було достатньо ґрунтовно обговорено подальший розвиток двосторонніх відносин.

Президент України Л. Кучма закликав до переосмислення філософії стосунків та переведення їх на якісно іншу основу – інтеграція, а не партнерство. За словами Президента України, нинішні зміни на європейському континенті, активізація стосунків з Росією, закінчення терміну дії Спільної стратегії ЄС щодо України змушує обмірковувати шляхи активізації стосунків. Л.Кучма відзначив положення УПС, яке передбачає можливість перегляду Угоди. Настав час, підкреслив Президент України, позбутися асиметрії у стосунках між Україною та ЄС. Європейська інтеграція є для України не лише зовнішньополітичним, але і внутрішнім пріоритетом. Суспільство, молодь, еліта орієнтуються на інтеграцію в ЄС, однак УПС не дає відповіді на ці принципи питання.

Л. Кучма підкреслив, що в Україні неоднозначно сприйнято рішення люксембурзького саміту ЄС щодо Ширшої Європи: з одного боку добре, що ЄС робить спробу окреслити свої стосунки з Україною, з іншого – статус сусіда викликає лише розчарування в Україні. Такий підхід не враховує наших досягнень і не визначає європейської перспективи. Українське суспільство не зрозуміє, чому ЄС нічого не може запропонувати Україні окрім сусідства.

Л. Кучма підкреслив, що прагненням України є домовленість про подальший сценарій розвитку стосунків та зазначив, що **найкращим сценарієм було б підписання угоди про асоціацію з ЄС.**

Ідею підписання Україною угоди про асоціацію з ЄС підтримує ряд країн-кандидатів та членів ЄС.

Україна сприймає й інші інструменти розвитку стосунків, як, наприклад, запропонована Президентом Європейської Комісії Р. Проді ідея Спільного економічного та політичного простору. Україна готова працювати над реальним наповненням змісту цієї ідеї.

Л. Кучма запропонував, щоб Копенгагенський Саміт став відправним пунктом зачаткування дискусії про майбутні стосунки. Україна не має ілюзій щодо швидкості свого наближення до ЄС, але така робота з обох сторін має розпочатися.

Р. Проді зазначив, що ЄС з відкритим серцем сприймає європейські прагнення України. Він висловив задоволення, що українська сторона розуміє складність внутрішньої ситуації в ЄС (розширення, конвенція, інституційна реформа тощо).

Президент Європейської Комісії відзначив, що після вступу України до СОТ, сторони зможуть розпочати роботу над Зоною вільної торгівлі. Україна може піти далі і швидше у стосунках з ЄС, ніж РФ. Зокрема, Україна та ЄС вже мають добрі досягнення у сфері Юстиції та внутрішніх справ, безпеки та оборони, ядерної безпеки тощо, де стосунки вже пішли далі, ніж з РФ. Вирішення Україною, наприклад, придністровської проблеми сприятиме такому розвитку співробітництва у сфері управління конфліктами.

Сторони погодилися опрацювати Звіт про стан виконання УПС, який слугуватиме базою для опрацювання двостороннього бачення шляхів подальшого розвитку стосунків між Україною та ЄС.

Звіт готуватиме Комітет з питань співробітництва з тим, щоб він був затверджений у ході Ради з питань співробітництва навесні 2003 року. Рада могла б доручити на основі даного звіту підготувати документ щодо двостороннього бачення шляхів подальшого розвитку стосунків між Україною та ЄС. ЄС на той момент вже матиме чітку концепцію поглиблення стосунків з Україною.

Достатньо вагомим здобутком Саміту, кроком вперед у розвитку двосторонніх стосунків і у процесі реалізації євроінтеграційного курсу України стала Спільна заява за його результатами, яка охоплює значний спектр співробітництва та визначає подальші шляхи його розвитку. У тексті заяви міститься зобов'язання ЄС щодо ринкового статусу України.

Саміт засвідчив, що існує взаємна зацікавленість сторін у посиленні співпраці у галузі юстиції та внутрішніх справ; обидві сторони приділяють значну увагу вдосконаленню управління кордонами, розуміючи необхідність зміцнення східної та північно-східної ділянок кордону України для підвищення рівня ефективності боротьби з нелегальною міграцією, контрабандою, транскордонною та прикордонною злочинністю.

Досягнуто вищого рівня розуміння взаємозв'язку укладення Угоди між ЄС та Україною про реадмісію з підписанням подібних угод між Україною та країнами, які межують з нею.

Підтверджене прагнення сторін до продовження діалогу з візових питань між Україною та ЄС, включаючи розгляд пропозицій України у цій сфері; ЄС зобов'язався зробити перетин кордону між Україною та ЄС максимально легким та ефективним.

Важливою подією Саміту стало підписання Угоди про наукове та технологічне співробітництво між Україною та Європейським Співтовариством.

Крім того, проведено двосторонні консультації з ЄК щодо повернення ПДВ українським експортерам металобрухту та укладання Угоди між Урядом України та Європейським Співтовариством Вугілля та Сталі (ЄСВС) про торгівлю деякими сталеливарними виробами (19-20.06.02, м. Київ). 20.06.02 в рамках консультацій підписано Меморандум, в якому кожна сторона висвітлила свою позицію з питань повернення ПДВ українським експортерам металобрухту.

За результатами верифікаційних візитів в Україну експерта Європейської Комісії з метою ознайомлення із реальним станом справ щодо відповідності українського трудового законодавства вимогам основних міжнародних Конвенцій МОП триває підготовка відповідного висновку, який буде підставою для надання Україні "соціальних преференцій" в рамках ГСП ЄС.

На стадії узгодження знаходиться проект Правил процедури врегулювання суперечок, а також питання щодо можливої процедури набуття ними чинності та організації підготовки українських фахівців у цій сфері (включаючи форми підготовки, джерела фінансування та ін.).

Висновки

Отже, можна зробити висновок, що на сьогодні двосторонні стосунки між Україною та ЄС ґрунтуються на широкій політичній та міжнародно-правовій базі. З метою забезпечення реалізації державної політики України щодо інтеграції до ЄС на даний час між Україною та ЄС уже підписано понад 50 договірно-правових документів. Передбачається, що до кінця 2002 року Україна стане стороною ще щонайменше, як 5 конвенцій і понад 20 угод, здійснить кроки для вступу до таких міжнародних організацій і угруповань як: Євроконтроль, Внутршсьоевропейська організація податкових адміністрацій (ЮТА), Європейська асоціація із акредитації (ЕА) та Міжнародний форум з акредитації (ІАФ), Європейська асоціація центральних депозитаріїв (ЕССДА), енергосистема CENTRAL/UCTE (Центральне об'єднання розповсюдження електроенергії), угруповання регіонального рівня та інші.

Передбачається також продовжити роботу щодо участі України у розбудові Інформаційного суспільства у рамках Меморандуму між Держкомзв'язку України та відповідним Гендиректором ЄК (GD SNFSO); розвитку взаємодії з Інтерполом та Європолом з питань боротьби з контрабандою, незаконним переміщенням наркотиків; учбових програмах Європейського центру техногенної безпеки (ТЕСЕС).

Найбільш активно триває робота саме у тих напрямках, які відповідають пріоритетам подальшого співробітництва між Україною та ЄС, визначеним сторонами під час останніх засідань Ради з питань співробітництва між Україною та ЄС, а також домовленостей, досягнутих на останніх самітах Україна-ЄС та під час спільних засідань Комітету і Підкомітетів з питань співробітництва між Україною та ЄС. У зв'язку з цим, пріоритети програмних документів Уряду України, що розроблені у період з червня 2001 року і продовжують у даний час розроблятися на майбутній період, та заходи щодо їх реалізації корегуються із зазначеними пріоритетами співробітництва між Україною та ЄС.

Можливі небажані наслідки розширення ЄС для України

Ризики для України пов'язані з розширенням ЄС мають два аспекти – неготовність ЄС до переведення стосунків з Україною на рівень асоційованого статусу, офіційного визнання за Україною права на інтеграцію в ЄС у майбутньому, а також можливі небажані наслідки для України, які матимуть місце насамперед у торговельно-економічній сфері та сфері юстиції і внутрішніх справ.

Перший аспект обумовлюється тим, що ЄС сьогодні ще не готовий до тих викликів, які не-

се розширення його ефективного функціонування. З цього приводу тривають дискусії щодо необхідності інституційного реформування ЄС, побудови спільної політики безпеки та оборони, розпочаті зміни у підходах до спільної сільськогосподарської політики тощо.

У зв'язку з цим по відношенню до третіх країн Європейською Комісією опрацьовуються такі ініціативи, як Ширша Європа, Спільний економічний простір з Росією, надання статусу країни – сусіда Україні, Білорусі та Молдові тощо. При цьому реального наповнення цих ініціатив поки що не вироблено.

В цьому контексті для України, в разі відсутності суттєвих проривів у врегулюванні проблемних питань, активізації торговельно-економічного співробітництва, існує ризик консервації існуючих відносин партнерства та не реалізації своїх євроінтеграційних прагнень навіть через 10 років.

З іншого боку, основними чинниками, які можуть призвести до небажаних наслідків для України у торговельно-економічній сфері, є:

- перехід держав-кандидатів до єдиного митного тарифу ЄС та збільшення рівня тарифного захисту щодо товарів українського експорту в певні держави-кандидати;
- позбавлення нових членів ЄС можливості самостійно регулювати свій торговельний режим щодо України;
- припинення дії угод про вільну торгівлю між Україною та країнами Балтії, що може призвести до погіршення конкурентних позицій України на відповідних ринках та скорочення українського експорту до країн регіону в межах 15-20%;
- поширення на нові держави-члени ЄС європейських угод щодо лібералізації торгівлі з окремими країнами та групами країн, а також митних преференцій, які надаються країнам, які розвиваються, що може призвести до відносного погіршення конкурентних позицій України на ринках деяких товарів середньої технологічності;
- запровадження новими членами ЄС нетарифних обмежень, а також системи аграрного протекціонізму щодо українського експорту;
- скорочення обсягів традиційного українського експорту до ЄС внаслідок часткової переорієнтації товаропотоків між нинішніми та новими членами ЄС;
- обмеження можливостей українського експорту внаслідок запровадження новими державами-членами ЄС європейських норм та правил технічного, санітарного, фітосанітарного, ветеринарного, екологічного регулювання, а також правил захисту прав споживачів;
- можлива втрата українськими експортерами традиційних ринків збуту в державах-кандидатах внаслідок розширення сфери застосування антидемпінгових заходів щодо України.

Довідково: за експертними оцінками, поширення сфери застосування антидемпінгових заходів щодо України на Чехію та Польщу може привести до втрат України у розмірі 70 млн.дол.США.

Серед можливих шляхів мінімізації небажаних наслідків в торговельно-економічній сфері можуть бути:

- активізація між Україною та ЄС переговорів стосовно часткової (секторальної) лібералізації торгівлі та укладення в перспективі Угоди про зону вільної торгівлі на тимчасово асиметричній основі;
- запровадження тимчасових вилучень з єдиного митного режиму ЄС відносно України;

- запровадження перехідного періоду відносно розширення сфери застосування антидемпінгових заходів щодо України на держави-кандидати;
- збереження рівня традиційних товарних потоків між Україною та ЄС.
Скорочення торгівлі України з новими членами ЄС матиме небажані наслідки і для розвитку єдиного ринку Союзу, оскільки в певних випадках заміщення товарів українського імпорту аналогічними товарами, походженням з держав-нових членів ЄС, призведе до втрат, пов'язаних з якістю відповідної продукції. Часткова втрата Україною зовнішніх ринків збуту в державах ЄС може, у свою чергу, вплинути на зменшення в Україні попиту на продукцію виробників з держав-членів ЄС.
- реалізація домовленостей між Україною та ЄС щодо продовження та надання додаткової технічної допомоги за програмою Тасіс з питань адаптації українського законодавства до законодавства ЄС.
З понад 2600 технічних директив та 8000 стандартів ЄС, які необхідно впровадити країнам-кандидатам на членство в ЄС, на сьогодні впроваджено від 80 до 100 %. В Україні станом на 01.01.2002 прийнято 586 національних стандартів, гармонізованих з міжнародними та європейськими (у 2001 році – 293). Для забезпечення безперервності процесу адаптації щороку необхідно впроваджувати не менш як 500 гармонізованих з міжнародними та європейськими національних стандартів.
- налагодження обміну інформацією щодо норм та правил технічного, санітарного, фітосанітарного, ветеринарного, екологічного регулювання, а також правил захисту прав споживачів.
Українська сторона неодноразово зверталась до Європейської Комісії з проханням надати перелік продукції, яка підлягає санітарному, ветеринарному, фітосанітарному та екологічному контролю в ЄС. Проте до цього часу не отримано відповіді європейської сторони, що ускладнює не тільки вирішення зазначеної проблеми, але й не дозволяє вжити відповідних заходів при вступі до ЄС нових держав.
- проведення переговорів щодо взаємного визнання результатів сертифікаційних та акредитаційних процедур ЄС та України.

Проте слід зазначити, що представники Єврокомісії не схильні серйозно розглядати можливі пропозиції Української сторони (так, офіційної відповіді на переданий у грудні 2000 р. Меморандум стосовно мінімізації можливих негативних наслідків розширення ЄС для України досі не отримано), постійно наголошуючи під час двосторонніх зустрічей на всіх рівнях, що позитивних наслідків для України буде набагато більше, а шляхом гармонізації свого технічного регулювання з європейським Україна може значно мінімізувати для себе негативні наслідки розширення ЄС.

Особливе партнерство між Україною та НАТО

В рамках співробітництва України з НАТО в економічній сфері реалізується ряд важливих ініціатив та програм.

Так, з жовтня 1999 року в Україні здійснюється спільний проект Україна-НАТО з мовної перепідготовки військовослужбовців, звільнених в запас або відставку. В ході цього проекту понад 140 українських військовослужбовців вже пройшли навчання англійській, французькій та німецькій мовам, а також отримали допомогу у дальшому працевлаштуванні у цивільному секторі економіки.

Враховуючи успішний хід проекту (досвід України вважається в НАТО найбільш успішним та взятий за основу при реалізації аналогічних програм в країнах Південно-Східної Європи), Економічним директором НАТО запропоновано розширення проекту та проведення нових курсів у Донецьку, Севастополі, Одесі та Узині.

Однією з нещодавніх спільних ініціатив України і НАТО у сфері економіки є організація курсу з питань формування та виконання військового бюджету для представників українських міністерств: економіки, оборони, фінансів. Перший курс проходив з вересня по грудень 2000 року на

базі Національної академії оборони України, другий - у листопаді 2001 року за сприяння Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України.

Крім того, в квітні 2001 року в Ялті відбувся семінар Ради євроатлантичного партнерства (РЄАП) з питань перепрофілювання колишніх військових баз, конверсії і соціальної адаптації військовослужбовців, участь в котрому взяли понад 70 представників країн РЄАП.

Існуючі рамки і характер відносин між Україною і НАТО беруть початок від пропозицій Північноатлантичного Альянсу у першій половині 1990-х років країнам Центральної та Східної Європи (ЦСЄ) і Новим Незалежним Державам, які утворилися після розпаду Радянського Союзу, щодо розвитку діалогу, консультацій, співробітництва і партнерства.

Принципові засади розвитку стосунків між НАТО та її партнерами були закладені відповідними рішеннями Лондонської зустрічі глав держав та урядів країн-членів Північноатлантичного Альянсу 6 липня 1990 р., Копенгагенської зустрічі міністрів закордонних справ держав-членів НАТО 6 червня 1991 р., Римського самміту НАТО 8 листопада 1991 р., інавгураційною зустріччю міністрів закордонних справ країн ЦСЄ і НАТО у Брюсселі 20 грудня 1991 р. щодо створення Ради Північноатлантичного співробітництва (РПАС), до участі у якій в 1992 р. були залучені і країни СНД, рішеннями Брюссельської зустрічі глав держав та урядів країн-членів НАТО 10-11 січня 1994 р. про започаткування програми "Партнерство заради миру" (ПЗМ), відкритої для всіх держав-членів ОБСЄ, міністерської зустрічі РПАС в Сінтрі (30 травня 1997 року), в ході якої було створено Раду Євроатлантичного партнерства (РЄАП) та рішеннями Мадридського (8-9 липня 1997 року) самміту НАТО, в період проведення якого відбулося підписання Хартії про особливе партнерство між Україною та НАТО.

Перші контакти України з НАТО були започатковані восени 1991 року, і вже у січні 1992 року представник України вперше взяв участь у Робочій групі високого рівня РПАС. 22-23 лютого 1992 р. відбувся перший візит Генерального секретаря НАТО М. Вернера до Києва, в ході якого Україна була запрошена до участі в РПАС. З того часу почалися активні контакти і співробітництво з НАТО. Президент України Л.Кравчук здійснив візит до штаб-квартири НАТО у Брюсселі 8 червня 1992 р., а Президент Л.Кучма - 1 червня 1995 року. Активну участь у засіданнях РПАС беруть міністри закордонних справ та оборони України, начальник Генерального штабу Збройних Сил України.

Важливими етапами у розвитку співробітництва Україна-НАТО стали також засідання 14 вересня 1995 р. та 20 березня 1997 р. Північноатлантичної Ради (ПАР) з Міністром закордонних справ України Г. Удовенком, низка політичних і спеціальних консультацій між Україною і НАТО у форматі "16+1", які відбулись протягом 1995-1997 р., взаємні візити на високому рівні, в т.ч. перший *офіційний* візит Генерального секретаря НАТО Х.Солани в Україну 15-16 квітня 1996 р. З березня 1994 р. були започатковані безпосередні консультації України з НАТО у форматі "16+1" (16 держав-членів НАТО та Україна). 1995 рік відкрив нову сторінку у розвитку цих стосунків після прийняття 14 вересня 1995 р. Спільної заяви України і НАТО і започаткування "розширених і поглиблених" відносин Україна-НАТО, які наприкінці 1996 р. дійшли у своїй еволюції до "особливих та ефективних" відносин, заклавши основи для початку 20 березня 1997 р. офіційний двосторонніх переговорів щодо формалізації особливого партнерства між Україною і НАТО.

Найважливішим етапом формалізації відносин Україна-НАТО стало підписання в Мадриді 9 липня 1997 року Хартії про особливе партнерство між Україною та НАТО.

Стосунки України з НАТО розвиваються в рамках багатостороннього форуму для консультацій і співробітництва з політичних питань та питань безпеки, яким є РЄАП (до травня 1997 року - РПАС), більш індивідуалізованого партнерства в сфері оборони, військового співробітництва та операцій на підтримання миру - поглибленої програми ПЗМ (з травня 1997 року також здійснюється під егідою РЄАП), а також безпосередніх - особливих - відносин Україна-НАТО, в рамках особливого партнерства, формалізованого в Хартії Україна-НАТО. Крім цього, взаємовідносини визначаються **стратегічним курсом України на інтеграцію до євроатлантичних структур**, загальним ставленням України до НАТО як найбільш ефективної євроатлантичної структури у сфері безпеки, зокрема, в контексті розширення НАТО на Схід.

Новий практичний напрям співробітництва і партнерства з НАТО започатковано у галузі миротворчої діяльності під егідою ООН шляхом участі контингенту Збройних Сил України в опе-

рації Сил втілення мирної угоди (СВУ) в Боснії і Герцеговині. У грудні 1996 р. Україна продовжила свою участь в багатонаціональних Стабілізаційних силах "СФОР" під проводом НАТО в Боснії і Герцеговині, які стали наступниками СВУ. З серпня 1999 року український контингент миротворчих сил бере участь у багатонаціональних силах безпеки КФОР.

Розвиток особливих відносин Україна-НАТО

Принципово нову практику політичних консультацій з НАТО за формулою "16+1" було започатковано у березні 1994 р. зустріччю заступника міністра закордонних справ України з членами Політичного комітету НАТО. Після свого засідання 15 лютого 1995 р. Північноатлантична Рада уповноважила Генерального секретаря НАТО повідомити українську сторону про прагнення НАТО поглибити співробітництво з Україною не лише в рамках РПАС/ПЗМ, але й поза ними, що, власне, відкривало перспективи розвитку безпосередніх відносин особливого партнерства між Україною і НАТО. В ході зустрічі Президента України Л.Д.Кучми з Генеральним секретарем НАТО (на той час В.Клясом) 1 червня 1995 р. у Брюсселі було внесено ініціативу і досягнуто принципової домовленості про встановлення і розвиток особливого партнерства між Україною і НАТО. 14 вересня 1995 р. відбулося спеціальне засідання ПАР у форматі "16+1" за участю Міністра закордонних справ України Г. Удовенка, за результатами якого було схвалено Спільну заяву України і НАТО. Г.И.Удовенко передав керівним органам НАТО документ України "Основні параметри Угоди про встановлення і розвиток відносин особливого партнерства між Україною і НАТО". 15 вересня 1995 р. відбулось і перше спеціальне, у форматі "16+1", засідання Спеціальної групи НАТО з питань ядерної зброї на території колишнього СРСР.

Протягом січня-березня 1996 р. між Україною і НАТО було узгоджено другий спільний документ - "Реалізація розширених і поглиблених відносин між Україною і НАТО". А вже 3 квітня 1996 р. на реалізацію цього документу відбулось перше планове засідання Політичного комітету НАТО та України з питань архітектури європейської безпеки та безпеки України як держави, яка добровільно відмовилась від володіння ядерною зброєю. В рамках реалізації розширених і поглиблених відносин Україна-НАТО 15-16 квітня 1996 р. відбувся перший офіційний візит Генерального секретаря НАТО Х.Солани в Україну.

Після прийняття міністрами закордонних справ держав-членів НАТО 3 червня 1996 р. у Берліні принципового рішення про створення в Києві Інформаційного центру НАТО (першого в країнах-партнерах) помітно активізувалась загальна інформаційна діяльність в рамках розширених і поглиблених відносин Україна-НАТО. 1-2 липня 1996 р. штаб-квартиру НАТО в Брюсселі, Штаб ВГК ОЗС НАТО в Європі і КЦП вперше відвідали Посли України в державах-членах НАТО, ЄС і РФ, а 18-22 травня 1997 року - Посли України в державах ЦСЄ та Балтії. Відбуваються також візити до НАТО керівників і заступників керівників міністерств і відомств України, а також профільних делегацій, до складу яких входять народні депутати Верховної Ради України, урядовці, представники ВПК, журналісти. Між Україною і НАТО було підписано Меморандум про заснування Офісу інформації і документації НАТО в Києві, офіційне відкриття якого відбулося 7 травня 1997 р. під час другого офіційного візиту в Україну Генерального секретаря НАТО Х.Солани.

На засіданні Північноатлантичної Ради у Брюсселі у грудні 1996 р. Міністри закордонних справ держав-членів НАТО визначили, що відносини між Україною і НАТО досягли свого стану "особливих та ефективних", а також схвалили рішення про формалізацію цих відносин до часу Мадридського самміту НАТО, який відбувся 8-9 липня 1997 р. 20 березня 1997 р. Міністр закордонних справ України Г.И. Удовенко і Генеральний секретар НАТО Х.Солана відкрили офіційні двосторонні переговори щодо формалізації відносин між Україною і НАТО. Наступні раунди переговорів проводилися делегаціями під головуванням Посла України у зв'язках України з НАТО Б.І. Тарасюка та Заступника Генсекретаря НАТО Г. Фон Мольтке.

Участь України у діяльності РСАП

Приєднавшись 10 березня 1992 р. до РПАС, Україна підтримала створення Північноатлантичним Альянсом цього унікального форуму, вбачаючи в ньому важливий механізм регулярних консультацій між НАТО і колишніми членами ОВД, а також новими незалежними державами, що

утворилися після розпаду Радянського Союзу, з широкого кола політичних питань та питань загальноєвропейської і регіональної безпеки. В сучасних умовах розвитку міжнародних відносин Україна розглядає РСАП як оптимальний механізм взаємодії НАТО з її партнерами, а також останніх між собою. Хоча механізми співпраці в рамках РСАП на цьому етапі лише налагоджуються, в них є надійна основа - досвід, накопичений в рамках РПАС. На додаток до цього цінного досвіду, РСАП дозволяє партнерам брати участь у процесі вироблення та прийняття рішень. Україна виступає за подальше зміцнення процесу консультацій і співробітництва в рамках РСАП і, з огляду на її майбутнє, розглядає РСАП як орган постійного діалогу між НАТО і її партнерами.

Україна висловила свою підтримку ініціативі створення РСАП і бере активну участь у розробці її документів. Позиція української сторони ґрунтується на таких елементах:

- РСАП має стати одним з найважливіших чинників уникнення можливості поділу Європи в нових геополітичних умовах, що виникли після закінчення "холодної війни", коли відбувається адаптація і трансформація НАТО, а також різношвидкісна інтеграція з Альянсом держав Центральної і Східної Європи і утворюється група країн, що не прагне членства в НАТО;

- РСАП створена справжніми партнерами, які об'єднуються на засадах рівноправності держав-членів і держав-нечленів НАТО, а не колишніх супротивників, як це мало місце в РПАС;

- РСАП має зберегти найкращі досягнення і ефективно розвинути далі накопичений потенціал РПАС і ПЗМ, насамперед, через спільні механізми вироблення і прийняття рішень з питань, що становлять спільний інтерес її держав-учасниць, збільшені можливості практичного співробітництва з НАТО і між самими державами-учасницями;

- РСАП покликана підвищити стабільність і зміцнити безпеку в усьому Євроатлантичному регіоні, а також в окремих його субрегіонах;

- РСАП має сприяти державам-нечленам НАТО в їхньому прагненні набуття членства в НАТО, якщо вони того забажають, а також не підміняти домовленостей між НАТО та окремими державами-членами;

- РСАП має сприяти подальшій адаптації і трансформації НАТО до нових реалій і викликів часу і, у перспективі, його перетворенню - можливо, через злиття з самою РСАП - на "євроатлантичну систему колективної безпеки", яка була б взаємозв'язана і взаємодіяла з іншими основними структурами європейської та євроатлантичної безпеки, такими, як ОБСЄ, Європейський Союз, Західно-європейський Союз, Рада Європи.

Програма "Партнерство заради миру"

Україна розцінює програму ПЗМ як важливий елемент загальної структури європейської стабільності і безпеки, що спрямована на подальший розвиток і практичне поглиблення стосунків НАТО з країнами-членами РПАС, а також іншими зацікавленими країнами ОБСЄ, в галузі оборони, військового співробітництва та миротворчих операцій. 8 лютого 1994 р. Україна першою з країн СНД підписала Рамковий документ ПЗМ, а 25 травня передала керівництву НАТО свій Презентаційний документ. В ньому визначені політичні цілі участі України в ПЗМ, заходи, які планується здійснити для досягнення цих цілей, а також сили і засоби, що виділяються Україною для участі у ПЗМ. Вже наприкінці 1994

Для участі у програмі ПЗМ Україна виділила, відповідно до її чинного законодавства, такі сили та засоби:

СИЛИ:

- 1) групу офіцерів для тактичного і стратегічного командування, контролю та координації (10 чол.);

- 2) офіцерів зв'язку до Координаційного центру партнерства у м.Монс (Бельгія) та штаб-квартири НАТО у Брюсселі;

- 3) групу військових спостерігачів та інших офіцерів до штабів багатонаціональних миротворчих сил;

- 4) 240-й окремий спеціальний батальйон (555 чол., виконує свої обов'язки у складі СФОР в Боснії та Герцеговині);

р. українські військовослужбовці розпочали брати участь у навчаннях і заходах, передбачених за цією програмою. Фактично перша Індивідуальна програма партнерства (ІПП) між Украї-

ною і НАТО була прийнята де-юре у червні-липні 1995 р., коли Генеральний секретар НАТО і Міністр закордонних справ України обмінялись відповідними листами. 14 вересня того ж року ППІ Україна-НАТО була офіційно схвалена на спеціальному засіданні Північноатлантичної Ради НАТО.

За результатами 1996 р. Україна виконала програму на 38 відсотків, взявши участь у 113 з 268 заходів. 19 липня 1996 р., після схвалення за процедурою "мовчання" Північноатлантичною Радою та Урядом України, Індивідуальна програма партнерства між Україною і НАТО на 1996-1998 рр. набула чинності.

Крім цього, в рамках ПЗМ Україна з лютого 1995 р. брала участь у першому дворічному циклі Процесу планування та оцінки (ПАРП) сил, які виділяються країнами-партнерами для участі у програмі ПЗМ. У 1997 р. розпочався другий дворічний цикл ПАРП, розглядаються плани підвищення його ролі в контексті розвитку спільних інститутів партнерства і співробітництва РПАС/ПЗМ. НАТО передано українські пропозиції щодо продовження участі у цьому пріоритетному процесі, метою якого є підвищення взаємосумісності між військовими структурами держав-членів НАТО і країн-партнерів.

В 1995 р. Україна призначила своїх перших офіцерів зв'язку до штаб-квартири НАТО у Брюсселі та Координаційного центру партнерства (КЦП) у м.Монс (Бельгія). Весною того ж року між Україною і НАТО були укладені Адміністративна угода та Угода у сфері безпеки, на основі яких відкрито офіси зв'язку у штаб-квартирі НАТО та КЦП.

У вересні 1995 року на посаду Надзвичайного і Повноважного Посла України в державах Бенілюкс призначено Б.І.Тарасюка, який водночас здійснював функції Посла по зв'язках України з НАТО.

6 травня 1996 р. від імені Уряду України були підписані важливі угоди в рамках ПЗМ, за якими регулюється статус військовослужбовців Збройних Сил України при перебуванні на навчаннях та інших заходах на території держав-членів НАТО або країн-партнерів і, навпаки, військовослужбовців інших держав, які беруть участь у навчаннях на території України, - Угода між державами, які є сторонами Північноатлантичного Договору, та іншими державами, які беруть участь у Партнерстві заради миру, щодо статусу їх збройних сил, а також Додатковий протокол до цієї Угоди.

З метою зміцнення координуючих функцій у сфері партнерства і співробітництва України з НАТО у травні 1996 р. було створено Міжвідомчу робочу групу з питань участі України у програмі ПЗМ, а 3 квітня 1997 р. Президент України підписав Указ про створення Державної міжвідомчої комісії з питань співробітництва України з НАТО, яку очолив Секретар Ради національної безпеки і оборони України В.П.Горбулін. У серпні 1996 р. було введено також посаду Головного координатора у співробітництві України з НАТО і ЗЄС у військовій галузі - радника-посланника Посольства України в Брюсселі, на яку призначено першого Міністра оборони України К.П. Морозова.

Повністю підтримуючи цілі Партнерства і відповідно до свого Презентаційного документу, Україна бере активну участь у програмі ПЗМ, маючи на меті можливість, насамперед, використання досвіду країн-членів НАТО для реформування та створення сучасних

5) 12-й окремих аеромобільний батальйон (545 чол., м.Житомир);

6) військово-транспортну авіаційну ескадрилью (10 Іл-76, 70 чол.) із складу 16-Т авіабази (м.Мелітополь);

7) ескадрилью транспортних вертольотів (6 Мі-8мт, 36 офіцерів) із складу вертолітної бригади (ЗахОК);

8) два кораблі (240 чол.) ВМС України (м. Севастополь);

9) спеціальну аварійно-рятувальну частину (загальна чисельність особового складу - 510 чол., загальна чисельність

техніки - 110 од., м. Полтава); 10) центральний воєнізований аварійно-рятувальний загін (загальна чисельність особового складу - 120 чол., загальна

чисельність техніки - 21 од., м. Київ) ІНФРАСТРУКТУРА:

11) полігон "Широкий лан" (ПівдОК, а/п Миколаїв);

12) Львівський полігон (ЗахОК, а/п Львів); ІЗ) Національний центр цивільної оборони (м.Київ); ІНШІ ДЖЕРЕЛА:

14) Україна готова надати окремі види ефективного протипожежного обладнання і техніки національних Збройних Сил. Це дозволить у повній мірі скористатися можливостями самої програми і, у тривалій перспективі, підготувати такі національні сили, які здатні краще взаємодіяти зі збройними силами НАТО, в т.ч. при проведенні миротворчих і гуманітарних операцій під егідою ООН і/або ОБСЄ.

Позитивно оцінюючи відкритість Північноатлантичного Альянсу для членства інших європейських держав і враховуючи те, що активна участь у програмі ПЗМ відіграватиме важливу роль в еволюційному процесі розширення НАТО, Україна вбачає в цьому ще одне підтвердження можливостей для подальшого реформування НАТО на основі визнаної державами-учасницями ОБСЄ концепції загальної і всеохоплюючої безпеки. Водночас, Україна вважає, що процес розширення НАТО має відбуватися еволюційним шляхом, з урахуванням фактичних результатів справжнього Партнерства заради миру, а також не загрожувати будь-кому і зміцнювати безпеку і стабільність для всієї Європи. Незалежний від еволюційного розвитку програми ПЗМ процес розширення НАТО, який не враховує інтереси заінтересованих європейських держав, може призвести до послаблення важливої стабілізуючої ролі програми ПЗМ, яку вона щойно почала відігравати в архітектурі європейської безпеки.

Започатковані на основі мандату ООН операції багатонаціональних Сил втілення Мирної угоди "IFOR" в Боснії і Герцеговині та їх послідовниць - Стабілізаційних сил "SFOR", які проводяться під оперативним командуванням та управлінням НАТО за участю контингентів країн-контрибуторів, стали реалізацією на практиці і в реальних умовах програми ПЗМ. Зараз триває процес зміцнення ПЗМ, орієнтований на розширення і поглиблення відносин між НАТО і країнами—партнерами у сфері військового співробітництва.

Хартія про особливе партнерство між Україною і НАТО

Документ підписано від України Президентом України, від НАТО - Генеральним секретарем і главами держав та урядів 16 держав—членів Альянсу під час Мадридського самміту 9 липня 1997 р. Документ складається з п'яти розділів:

1. Будуючи розширені та поглиблені відносини між Україною та НАТО (фактично преамбула, в якій визначено основні засади відносин між сторонами).
2. Принципи розвитку відносин між Україною та НАТО (підтвердження загальноновизнаних основоположних принципів міжнародного права у сфері зовнішніх зносин).
3. Сфери консультацій та /або співробітництва між Україною та НАТО.
4. Практичні механізми для консультацій та співробітництва між Україною та НАТО.
5. Співробітництво заради більш безпечної Європи (питання військово-політичного характеру та загальні проблеми європейської безпеки).

Цілі документу. Виходячи з ролі, яку відіграють Україна та НАТО у створюваній системі євроатлантичної безпеки, сторони визнали необхідність розвивати відносини "особливого і ефективного" партнерства, яке сприятиме більшій стабільності і просуванню спільних демократичних цінностей в Центральній-Східній Європі. Принципи відносин особливого партнерства, сфери співробітництва і механізми втілення:

1. у Хартії визнається, що незалежна, демократична та стабільна Україна є одним з ключових факторів забезпечення стабільності в Центральній-Східній Європі, та на континенті в цілому;
2. відзначено, що країни-члени НАТО продовжуватимуть підтримувати суверенітет та незалежність України, її територіальну цілісність, принцип непорушності кордонів, демократичний розвиток, економічне процвітання та її статус без'ядерної держави, як ключові фактори стабільності та безпеки в Центральній-Східній Європі та на континенті в цілому;
3. сторони підтвердили важливість міцних та сталих відносин між Україною та НАТО, та відзначили значний прогрес, досягнутий в різнобічних сферах діяльності з метою розвитку розширених, поглиблених і тісніших відносин між Україною та НАТО на засадах, створених Спільною Заявою для преси від 14 вересня 1995 р.;
4. країни-члени НАТО підтримали гарантії безпеки, які отримала Україна від всіх п'яти ядерних держав-учасниць ДНЯЗ, як без'ядерна держава-учасниця ДНЯЗ;

5. сторони підтвердили своє зобов'язання повною мірою розвивати РСАП та розширену ПЗМ. Це включає участь України в операціях, включаючи миротворчі операції, в кожному конкретному випадку, за повноваженнями Ради Безпеки ООН, або за відповідальністю ОБСЄ, а також, у разі залучення до таких операцій Об'єднаних загальновійськових тактичних сил (ОЗТС), участь у них України на початковому етапі;

6. сторони визначили форми реалізації співробітництва, сфери та механізми проведення консультацій;

7. консультації і співробітництво будуть втілюватись через зустрічі між Україною та НАТО на рівні ПАР з періодичністю, яка буде визначена за взаємним погодженням; з відповідними Комітетами НАТО; взаємні візити високо рівня; механізми військового співробітництва тощо;

8. військове представництво України буде заснована як частина місії України при НАТО в Брюсселі. НАТО зберігає право заснувати військову місію зв'язку НАТО в Києві;

9. вирішено, що Україна та НАТО створять кризовий консультативний механізм для проведення спільних консультацій у будь-якому випадку, коли Україна вбачатиме пряму загрозу своїй територіальній цілісності, політичній незалежності або безпеці;

10. створюється Комісія Україна-НАТО, яка збиратиметься на рівні Північноатлантичної Ради не менше двох разів на рік і слідкуватиме за виконанням Хартії та у своїй роботі сприятиме подальшому розвитку та інтенсифікації співробітництва;

11. сторони погодились і надалі розширювати та інтенсифікувати своє співробітництво, зокрема в рамках Ради Євроатлантичного партнерства, включаючи розширену програму Партнерства заради миру.

Значення документу. Враховуючи викладене, для України у контексті укладення Хартії винятково важливим є:

- визначення факту готовності НАТО адаптуватись до нових реалій в Європі, враховувати позицію країн-партнерів, зокрема України, у процесі трансформації і розширення Альянсу;

- зменшення загрози розподілу Європи на сфери впливу та залишення України у "сірій зоні безпеки";

- зменшення для України можливих негативних наслідків розширення Альянсу;

- задекларована готовність НАТО створити умови для роботи Комісії Україна-НАТО. Україна є першою країною в ЦСС, що має подібний механізм консультацій та співробітництва з Альянсом;

- НАТО визнала і підтримала стратегічний курс України на інтеграцію до європейських та євроатлантичних структур. Україна вперше визнана невід'ємною складовою частиною Центрально-Східної Європи;

- Хартією Україна-НАТО та Актом Росія-НАТО фактично створена передумова безконфліктної та транспарентної розбудови нової системи безпеки в Європі.

Важливими подіями в розвитку стосунків між Україною та НАТО стали:

- 8 жовтня 1997 року - призначення Надзвичайного і Повноважного Посла України Б.І.Тарасюка першим Главою Місії України при НАТО і, таким чином, формальне заснування Місії України при НАТО;

- 10 жовтня 1997 року - перше (інавгураційне) засідання Комісії Україна-НАТО (КУН) на рівні послів. Схвалення основних елементів Робочого плану імплементації Хартії Україна-НАТО на 1997 рік (РП-97);

- 27-28 жовтня 1997 року - перший візит в Україну Політичного комітету НАТО, спільне засідання Політкомітету НАТО з Державною міжвідомчою комісією із співробітництва з НАТО;

- 5 грудня 1997 року - Президент України видав Указ про заснування Місії України при НАТО;

- 6 грудня 1997 року - на засіданні Військового комітету Євроатлантичного партнерства Начальник Генштабу ЗС України О.І.Затинайко оголосив про призначення Військовим представником Місії України при НАТО генерал-лейтенанта Куксенка В.С.

- 12 грудня 1997 року - заснована Спільна робоча група Україна-НАТО з питань військової реформи (СРГВР);

- 16 грудня 1997 року - друге (перше на рівні міністрів закордонних справ) засідання КУН. Схвалено РП-98, відбулися політичні консультації "Розвиток безпеки і стабільності в Європі та роль особливого партнерства Україна-НАТО", підписано Меморандум про взаєморозуміння між

Міністерством України з надзвичайних ситуацій та захисту населення від наслідків аварії на Чорнобильській АЕС та НАТО щодо співробітництва в сфері планування при надзвичайних ситуаціях цивільного характеру;

- 18 березня 1998 року - заснування Спільної групи Україна-НАТО в рамках Меморандуму про взаєморозуміння щодо співробітництва в сфері планування при надзвичайних ситуаціях цивільного характеру;

- 26 березня 1998 року - третє (друге на рівні Послів) засідання КУН, політичні консультації з питань співробітництва між Україною і НАТО в рамках миротворчих операцій, зокрема в рамках операції сил СФОР;

- 29 травня 1998 року - четверте (друге на рівні міністрів закордонних справ) засідання КУН, політичні консультації на тему "Роль особливого партнерства Україна-НАТО як внеску до євроатлантичної безпеки та у контексті української політики інтеграції в європейські і трансатлантичні структури, принципове рішення про призначення офіцера зв'язку НАТО до Києва;

- 12 червня 1998 року - п'яте (перше на рівні міністрів оборони) засідання КУН, обмін поглядами з питань безпеки, роботи СРГВР та співробітництва в рамках ПЗМ; 8-9 липня 1998 року - візит в Україну Генсекретаря НАТО Х.Солани;

- 14 вересня 1998 року - перша інформаційна зустріч Глави Місії України при НАТО з помічником Генсекретаря НАТО з політичних питань К.-П.Кляйбером з обміну інформацією "внутрішнього" характеру;

- 15 вересня 1998 року - Указом Президента України затверджено Положення про Місію України при НАТО;

- 11 листопада 1998 року - шосте (третє на рівні послів) засідання КУН, політичні консультації на тему "Роль особливого партнерства Україна-НАТО у зміцненні регіональної безпеки";

- 9 грудня 1998 року - сьоме (третє на рівні міністрів закордонних справ) засідання КУН, підписання Меморандуму між Урядом України і НАТО щодо призначення Офіцерів зв'язку НАТО в Україні, схвалення РП-99, прийняття рішення про проведення першого саміту КУН у Вашингтоні у квітні 1999 року, політичні консультації на тему "Співробітництво Україна-НАТО у запобіганні конфліктам і врегулюванні криз: уроки досвіду в колишній Югославії";

- 18 грудня 1998 року - восьме (друге на рівні міністрів оборони) засідання КУН, огляд стану співробітництва України з НАТО з військових питань, включаючи військову реформу, обговорення ролі багатонаціональних підрозділів у посиленні регіональної безпеки та в операціях на підтримання миру;

- 10-12 лютого 1999 року - другий візит Політкомітету НАТО в Україну, четверте спільне засідання ДМК з Політкомітетом НАТО;

- 23-26 лютого 1999 року - проведення у Києві семінару Україна-НАТО з питань реструктуризації оборонної промисловості, зменшення обсягів виробництва і конверсії та першого засідання робочої групи відкритого складу Україна-НАТО з питань перепідготовки звільнених в запас або відставку військовослужбовців;

- 22 березня 1999 року - дев'яте (четверте на рівні послів) засідання КУН. Офіційно оголошено рішення НАТО про надання Яворівському полігону статусу Навчального центру ПЗМ та підтримку української ініціативи про прийняття за підсумками Вашингтонського саміту КУН політичного документу в формі Декларації Глав держав і урядів. Відбувся обмін інформацією про хід підготовки нової Стратегічної концепції НАТО та нової Воєнної доктрини України;

- 24 квітня 1999 року - десяте (перше на найвищому рівні) засідання КУН у Вашингтоні за участю Президента України Л.Д.Кучми. Прийняття політичної Декларації саміту КУН; 19 травня 1999 року - одинадцяте (перше на рівні послів за участю Міністра закордонних справ) засідання КУН. За участю Міністра Б.І.Гарасюка обговорено питання "Пріоритети співробітництва Україна-НАТО в світлі Вашингтонського саміту та подій навколо Косово";

- 9 вересня 1999 року - дванадцяте (п'яте на рівні послів) засідання КУН. Обговорено питання співробітництва Україна-НАТО у забезпеченні миру і стабільності в Косово у контексті КФОР та співпраці з іншими міжнародними організаціями; огляд співробітництва в рамках Хартії Україна-НАТО;

- 20 жовтня 1999 року - візит до штаб-квартири НАТО Міністра закордонних справ України Б.І.Тарасюка, зустріч з Генсекретарем НАТО лордом Дж.Робертсоном, неофіційна зустріч з ПАР в ході робочого ланчу на запрошення Постійного Представника США при НАТО;
- 23 листопада 1999 року - у Києві відбулося перше засідання робочої групи відкритого складу Україна-НАТО з питань економічної безпеки; 29 листопада 1999 року - тринадцяте (шосте на рівні послів) засідання КУН. Учасників засідання поінформовано про підсумки президентських виборів в Україні, проведено політичні консультації на тему "Внески України і НАТО в галузі нерозповсюдження ЗМЗ та перспективи майбутнього співробітництва у контексті Ініціативи Альянсу щодо протидії розповсюдженню ЗМЗ";
- 3 грудня 1999 року - чотирнадцяте (третє на рівні міністрів оборони) засідання КУН. Обговорено питання про хід військової реформи в Збройних Силах України та співробітництво Україна-НАТО у миротворчих операціях на Балканах;
- 3 грудня 1999 року - Глава Місії України при НАТО Посол К.І.Грищенко підписав від імені України Подальший додатковий протокол до Угоди про статус сил (SOFA); 15 грудня 1999 року - п'ятнадцяте (четверте на рівні міністрів закордонних справ) засідання КУН. Схвалено РП-2000. Обговорено питання "Перспективи співробітництва Україна-НАТО у врегулюванні косовського конфлікту та в напрямку поглиблення стабільності та регіональної безпеки в Європі"; 27-28 січня 2000 року - візит в Україну Генсекретаря НАТО лорда Дж.Робертсона; 29 лютого-2 березня 2000 року - візит ПАР НАТО в Україну, шістнадцяте (друге на рівні послів за участю Міністра закордонних справ) засідання КУН. За участю Міністра Б.І.Тарасюка обговорено питання "Стан і перспективи розвитку особливого партнерства Україна-НАТО у контексті інтеграційних процесів в Європі", а також розвиток ситуації в Косово;
- 9 травня 2000 року - новопризначений Глава Місії України при НАТО, Посол України в державах Бенілюкс В.Д.Хандогій вручив вірчі грамоти Генсекретарю НАТО лорду Дж.Робертсону.